

← [Forrige artikel](#)

Den forandrede verden

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 335

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Kurt Strand

Den forandrede verden - Friis Arne Petersen - om fire årtiers diplomati på øverste hylde med aktivisme og nye brudflader

Lindhardt og Ringhof, 320 sider, Kr. 350

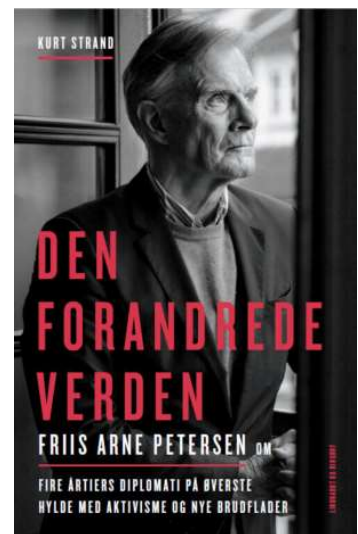
Den forandrede verden

Kurt Strand – en af landets dygtigste journalister – og topdiplomat Friis Arne Petersen har talt sammen i omkring 40 timer i perioden 2022 til januar 2024. Om fire årtiers diplomati "på øverste hylde". Det er der kommet en fremragende og særdeles indsigtfuld bog ud af. De er så godt som jævnaldrende, så den levede tid er også den oplevede tid.

Af Erik Ingemann Sørensen

"En af de dygtigste diplomater, Danmark har haft i mange år, og det er derfor, han har haft så store stillinger som vel ingen anden i Udenrigsministeriet". Ordene stammer fra den tidligere udenrigsminister – 1982-1993 – Uffe Ellemann Jensen. Større anerkendelse er det givet svært at få. Og adskillige gange undervejs med læsninger kan man kun nikke anerkendende til Uffe Ellemanns ord.

Det er en imponerende karriere, der sluttede, da Friis Arne Petersen gik på pension med udgangen af august 2022. Direktør i Udenrigsministeriet og de tre vigtigste ambassader i verden: Washington, Beijing og Berlin. Gennem hele karrieren har han strengt fastholdt, at han er embedsmanden, mens politikerne er beslutningstagerne. "Som embedsmand kan du ikke begynde at føre din egen politik. Som embedsmand er du ansat til at forvalte og forsvare regeringens politik", udtaler han i bogen. Det er i forlængelse af dette, Friis Arne Petersen tager afstand fra Henrik Kaufmann.

Det amerikanske flag vajer ved Thule. Det er blandt andet resultatet af Henrik Kaufmanns selvstændige initiativ under 2. verdenskrig, hvor han ifølge Friis Arne Petersen "solgte" Grønland til amerikanerne. (Foto: HPN).

Interessant nok ligger han på linje med departementschef Nils Svenningsen, der var mere end almindeligt rasende på Kaufmann, som han ganske enkelt ikke mente kunne repræsentere Danmark uden om regeringen, selv om Danmark var besat af tyskerne. Han tilgav aldrig Kaufmann, der til gengæld fik ambassadørposten i Washington tilbage.

Frygt og bæven

Overskriften er titlen på Søren Kierkegaards udgivelse i 1843. Det er rimeligt dækkende for det syn, Friis Arne Petersen har på Putin. Han kan, hvordan han end vender og drejer det, ikke komme til en anden konklusion, end at Putin ikke længere er rationel. Et par måneder efter den russiske invasion i Ukraine, siger Ulrik Vestergaard Knudsen – departementschef i Udenrigsministeriet – følgende: "Det overordnede billede er en mere splittet og polariseret verden, hvor en Putin-type ikke har positive visioner, kun negativitet og kritik". Og lidt senere: "Har aldrig været så bekymret for verden som nu". Friis Arne Petersen tilføjer: "Men efter Putins angrebskrig og hans nye rolle i verden er der brug for et stærkere europæisk forsvar for at kunne afskrække Rusland fra at angribe Nato..."

Og lidt senere: "Men vi skal også turde satse mere på forebyggende konflikthåndtering, fredsanstrengelser og diplomati. Der er vi ikke helt endnu, for vi tør ikke vise tillid til Rusland, som jo er et supersvært emne i verdensordenen, fordi det på den ene side økonomisk vel er på størrelse med Italien eller Sydkorea. Men på den anden side har landet atomvåbenmæssigt lige så stor militær kraft som USA..."

Russisk militær viser muskler, når man fejrer V-dag den 9. maj. Også verbalt er tonen blevet strammet. (Foto: HPN).

Problemer med Ukraine

Stort set dagligt pumpes vi fulde med nyt fra Ukraine. Igen og igen hører vi, at landet nu har fået endnu flere milliarder fra de vestlige lande. Friis Arne Petersen finder det rigtig at forsøge at sætte foden i for Rusland. Men i modsætning til størstedelen af pressen holder han skarpt øje med, hvordan ukrainerne reagerer eller spiller ud. Og det er ikke lige positivt det hele. "Allerede i krigens første måneder viser det sig, at det krigshærgede Ukraine ikke nødvendigvis lader sin opførsel styre af vestlige standarder." Det må vel som sådan karakteriseres som en blød, diplomatisk formulering. Men så hører det også op.

Friis Arne Petersen fortsætter med et eksempel: "Blandt de første eksempler er misinformation: I marts 2022 offentliggør det ukrainske forsvarsministerium en video på sin Twitter-profil, som angiveligt viser, hvordan soldater helt modigt nedskyder russiske helikoptere ved Kherson. Nogle dage senere bliver det påvist, at billederne stammer fra computerkrigsspillet "Arma 3", og at det således intet har med virkeligheden at gøre. Men skaden er sket, propagandaen har virket, og blandt andre DR når at bruge videoen som et bevis på, at det ikke går så skidt for ukrainerne endda..."

Sandheden er krigens første offer, hedder det. Hitlers løgn den 1. september 1939, da Værnemagten angreb Polen, er måske det mest brutale billede. Men man må sige, at Ukraine ofrer sandheden til fordel for sympatien. "Netop pålidelig information synes at være noget af det, som Ukraine har et anstrengt forhold til", hedder det.

Vi mindes også om, at det var Ukraine, der fratog DR-korrespondenten Mathilde Kimer, sit visum. Man fandt, hun gjorde sig skyldig i prorussisk propaganda. Friis Arne Petersen tilføjer: "Selv om korrespondenten efter nogle måneder atter får lov til at rejse ind i landet, pynter hændelsen ikke på det ukrainske generalieblad, ligesom planer om at kriminalisere russisk-ortodokse kirker og dermed begrænse religionsfriheden heller ikke styrker grundlæggende demokratiske værdier."

Egentlig er det lidt befriende, at der er en person, der – på baggrund af sin store indsigt og viden – løfter den moralske pegefinger og gør opmærksom på, at alt ikke er sort eller hvidt.

Kurt Strand konkluderer på denne del af deres mange samtaler: "Dilemmaet indkapsler den aktivistiske udenrigspolitik, som Friis i sine år i Udenrigsministeriet er taknemmelig og stolt af at være en del af. Den har i det meste af karrieren været hans diplomatiske ledetråd. Og den er stadig et bærende og uomgængeligt redskab, når han ser på den forandrede verden og stregerne på Europakortet efter den putinske angrebskrig."

Den aktivistiske udenrigspolitik

Friis Arne Petersen lægger ikke skjul på, at noget af det mest markante, der er sket i den nyere danske udenrigspolitik, er, at man har valgt en aktivistisk udenrigspolitik. En politik der ligger langt væk fra for eksempel "Erik Scavenius' dikkende lammehalepolitik" over for det nazistiske Tyskland. Friis Arne Petersen understreger, at det var Uffe Ellemann-Jensen, der fik sat denne politik på skinner.

Den forhenværende udenrigsminister udtalte i et interview i 2004, at Danmarks lynhurtige anerkendelse af de baltiske republikker blev "et eksempel på, at det er muligt for et lille land at opnå resultater, hvis man enes på hjemmefronten – og hvis man opfattes som en troværdig partner i internationale sammenhænge".

I bogen "I godtvejr og storm" (Thomas Larsen i samtale med Anders Fogh udg. i 2.000) kalder den kommende statsminister Uffe Ellemann "den største udenrigsminister vi har haft, og det begrundet jeg med, at der i hans tid som udenrigsminister skete en definitiv omstilling af den udenrigspolitiske tænkning i Danmark".

Man kan vel tillade sig at citere Johannes V. Jensens digt fra "1906", hvori han karakteriserer de hængehovede danskere som "Sønner af de slagne". Præcis 125 år efter falder Østblokken sammen – november 1989. Siden er det gået slag i slag. I 1991 lykkes det for Ellemann at få sendt korvetten Olfert Fischer sendt til Den Persiske Golf under den første Golfkrig – og siden er det gået slag i slag. Danmark har absolut ikke holdt sig tilbage. Iraq og Afghanistan blev en del af dansk politik – senest er fregatten Ivar Huitfeldt sendt til Det Røde Hav for at deltage i beskyttelsen af skibe, der konstant angribes af oprørsbevægelsen.

Fregatten Ivar Huitfeldt er ikke forsynet med et raketforsvar, der kan afvise fjendtlige missilangreb. Kommer et sådant, kan det udvikle sig til en voldsom katastrofe. (Foto: HPN).

Dette har i øvrigt fået pens. Orlogskaptajn Vermund Søgaard-Sørensen til at skrive en kronik i "Jyllands-Posten" den 5. marts 2024, hvori han giver udtryk for stor nervøsitet over fregattens manglende bevæbning. Rammes den af en raket sker katastrofen. Jeg selv bliver lidt utilpas over dette. Den 4. oktober 1719 sprang linjeskibet "Dannebrog" i luften i Køge Bugt. Kun ni overlevede. Dog ikke Ivar Huitfeldt.

Kurt Strand forsøger flere gange at få Friis Arne Petersen til at fortælle noget om den såkaldte "kabelskandale" – aftalen med den danske efterretningstjeneste om USA's adgang til en del af de oversøiske kabler, der løber gennem Danmark og videre. Her træder Friis Arne Petersen i karakter som embedsmand: "Som embedsmand er du nødt til at vide, hvad du må tale om – og hvad du skal tie med. Kort sagt respektere den statslige raison, den statslige hensyntagen, som der er gode

argumenter for". Lidt senere: "Kunne man så ikke argumentere for, at i diskussionen om kabelsamarbejdet med USA er katten ude af sækken?" Svaret er atter klart: "Jeg har aldrig kommenteret noget af det. Og de kommer jeg heller ikke til".

Den aktivistiske udenrigspolitik, Uffe Ellemann stod i spidsen for, fik det til at slå gnister i Norden. På de nordiske ministerrådsmøder opfordrede den danske udenrigsminister sine nordiske kolleger til at tage initiativ til at landene kom med både i EU og i NATO. (Norge var medlem). En uhørt indblanden skændte de nordiske kolleger.

Selv mindes jeg et møde i Nordisk Råd. Det fandt sted i Stortinget i Oslo over en hel uge. Her gik det danske medlem Flemming Hansen på talerstolen og opfordrede til det samme. Så for et medlem af den norske delegation – rødglødende af raseri – op på talerstolen og nærmest hvæste: "Sådan har ingen dansk talt til os siden 1814!" Det var en ganske voldsom oplevelse. For alle.

En fornem og velkommen bog

Det er ikke så lidt af et scoop, Lindhardt og Ringhof her har gjort. Kurt Strands store viden om og indsigt i de emner, der tages op, gør, at topdiplomaten virkelig kan få de mange, mange fortællinger frem og det på en måde, så man fastholdes af bogen og har svært ved at lægge den fra sig. Og Kurt Strand holder sig ikke tilbage. Det er velkendt, at Friis Arne Petersen kunne være en ualmindelig barsk chef, som man slog sig på. Han stillede nærmest umenneskelige krav til sig selv, så fandt han det rimeligt, at medarbejderne gjorde det samme. I min tid på Christiansborg oplevede jeg et par gange, hvordan det var, når Friis Arne Petersen kom ind i et lokale. Der blev død stille – blandt hans personale. Vi andre fortsatte.

Her er han i skarp konkurrence med "pansergeneralen" fra Jyllands-Posten – Jørgen Ejbo. Når han trådte ind i et lokale, turde fluerne på væggen dårligt trække vejret.

Denne cheftype har dog fået stærke modstandere. Som da Danmarks ambassadør i Paris – Niels Egelund – blev hevet hjem før tid. Ifølge fine kilder opfattede han sig selv som solkongen og behandlede sit personale derefter.

Den type af chef er Friis Arne Petersen absolut ikke. Bogen igennem oplever vi et menneske, der er 110 % dedikeret, et menneske der vil yde det ypperste. For at kunne servicere skiftende ministre optimalt. Det kan man kun respektere.

At hovedpersonen beskrives fra talrige forskellige sider, er Kurt Strands store fortjeneste. Det er et imponerende arbejde, han har leveret. Bogen skal læses med skærpede sanser, så man får alle nuancer med. Og så er det en god idé at have sin tablet eller mobil liggende ved siden af. Så man lige kan få baggrunden for flere af de omhandlede begivenheder ridset op.

Om tre måneder myldrer studenterne frem. Skulle man overveje et godt gavekøb – ja, så anbefaler jeg på det varmeste at få bestilt denne bog.

Man bliver meget klogere af "Den forandrede verden". Som verden er i dag, er der brug for bøger som denne. Stor, stor ros til alle. Og tak for oplevelsen.

[Historie-online.dk, den 6. marts 2024]

← **Forrige artikel**

SE RELATEREDE ARTIKLER